

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

17. října 2024*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Směrnice 2014/17/EU – Smlouvy o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení – Článek 25 odst. 1 – Předčasné splacení – Nárok spotřebitele na snížení celkových nákladů úvěru – Článek 4 bod 13 – Pojem ‚celkové náklady úvěru pro spotřebitele‘ – Poplatky závislé na době trvání smlouvy – Poplatek za poskytnutí úvěru splatný při uzavření smlouvy – Metoda výpočtu snížení“

Ve věci C-76/22,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná na základě článku 267 SFEU rozhodnutím Okresního soudu pro obvod Varšava-Wola ve Varšavě (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie, Polsko) ze dne 5. února 2022, došlým Soudnímu dvoru dne 5. února 2022, v řízení

QI

proti

Santander Bank Polska S.A.,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení: K. Jürimäe, předsedkyně druhého senátu vykonávající funkci předsedkyně třetího senátu, K. Lenaerts, předseda Soudního dvora vykonávající funkci soudce třetího senátu, N. Jääskinen (zpravodaj), M. Gavalec a N. Piçarra, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

za soudní kancelář: A. Calot Escobar, vedoucí,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření, která předložili:

- za QI: M. Żmuda Trzebiatowski, adwokat,
- za Santander Bank Polska S. A.: M. Wojcieszak, adwokat,

* Jednací jazyk: polština.

- za polskou vládu: B. Majczyna a S. Żyrek, jako zmocněnci,
- za českou vládu: M. Smolek, S. Šindelková a J. Vlácil, jako zmocněnci,
- za italskou vládu: G. Palmieri, jako zmocněnkyně, ve spolupráci s: G. Rocchitta, avvocato dello Stato,
- za portugalskou vládu: P. Barros da Costa, A. Cunha a L. Medeiros, jako zmocněnkyně,
- za Evropskou komisi: G. Goddin, U. Małecka a P. Ondrůšek, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 22. února 2024,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 25 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (Úř. věst. 2014, L 60, s. 34).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi QI jakožto spotřebitelem a společností Santander Bank Polska S.A., jehož předmětem je rozsah snížení celkových nákladů hypotečního úvěru na bydlení v důsledku předčasného splacení tohoto úvěru ze strany QI.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 2008/48/ES

- 3 Článek 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66), nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí

[...]

- g) ‚celkovými náklady úvěru pro spotřebitele‘ veškeré náklady, včetně úroku, provizí, daní a veškerých dalších poplatků, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti s úvěrovou smlouvou a které jsou věřiteli známy, s výjimkou nákladů na notáře; náklady související s doplňkovými službami týkajícími se dané úvěrové smlouvy, zejména pojistné, jsou rovněž zahrnuty, pokud je navíc uzavření smlouvy o poskytnutí služby povinné pro získání úvěru nebo pro jeho získání za nabízených podmínek;

[...]

- 4 Článek 16 směrnice 2008/48, nadepsaný „Předčasné splacení“, stanoví:

„1. Spotřebitel má právo kdykoli zcela nebo zčásti splnit své závazky plynoucí z úvěrové smlouvy. V těchto případech má nárok na snížení celkových nákladů úvěru, jež sestávají z úroku a nákladů za zbývající dobu platnosti smlouvy.

2. V případě předčasného splacení úvěru má věřitel nárok na spravedlivé a objektivně odůvodněné odškodnění za případné náklady přímo spojené s předčasným splacením úvěru, pokud předčasné splacení spadá do období, pro které je stanovena pevná výpůjční úroková sazba.

Výše odškodnění nesmí přesáhnout 1 % předčasně splacené výše úvěru, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem úvěrové smlouvy jeden rok. Není-li tato doba delší než jeden rok, nesmí výše odškodnění přesáhnout 0,5 % předčasně splacené výše úvěru.

[...]

4. Členské státy mohou stanovit, že

- a) tento nárok na odškodnění může věřitel uplatňovat pouze tehdy, pokud předčasně splacená částka přesáhne hranici stanovenou vnitrostátním právem. Tato hranice nepřesáhne 10 000 [eur] za kterékoli období dvanácti měsíců;
- b) věřitel může výjimečně uplatňovat vyšší odškodnění, pokud prokáže, že jeho ztráta z předčasného splacení přesahuje částku určenou podle odstavce 2.

Přesáhne-li odškodnění uplatněné věřitelem skutečně utrpěnou ztrátu, může spotřebitel požadovat odpovídající snížení.

V takovém případě ztráta zahrnuje rozdíl mezi původně sjednanou úrokovou sazbou a úrokovou sazbou, za kterou věřitel může půjčit předčasně splacenou částku na trhu v době předčasného splacení, s přihlédnutím k dopadu předčasného splacení na správní náklady.

[...]

Směrnice 2014/17

- 5 Body 15, 50 a 66 odůvodnění směrnice 2014/17 uvádějí:

„(15) Cílem této směrnice je zajistit, aby se na spotřebitele uzavírající smlouvy o úvěru na nemovitosti vztahovala vysoká úroveň ochrany. [...]

[...]

- (50) Celkové náklady úvěru pro spotřebitele by měly zahrnout veškeré náklady, které spotřebitel musí zaplatit ve vztahu ke smlouvě o úvěru a které jsou věřiteli známy. Měly by tak zahrnovat úrok, provize, daně, poplatky pro zprostředkovatele úvěru, náklady na ocenění nemovitosti za účelem zřízení zástavního práva a s výjimkou notářských poplatků veškeré další poplatky, které jsou vyžadovány pro získání úvěru, například životní pojištění, nebo

pro jeho získání za nabízených podmínek, například pojištění proti požáru. [...] Z celkových nákladů úvěru pro spotřebitele by měly být vyloučeny náklady, které spotřebitel platí v souvislosti s nákupem nemovitosti nebo pozemku, jako jsou související daně a notářské poplatky nebo náklady spojené se zápisem do evidence nemovitostí. [...]

[...]

- (66) Schopnost spotřebitele splatit úvěr předčasně před vypršením smlouvy o úvěru může hrát důležitou roli v podpoře hospodářské soutěže na vnitřním trhu a volného pohybu občanů Unie, stejně jako při zajišťování flexibility po dobu trvání smlouvy o úvěru, která je potřebná k podpoře finanční stability v souladu s doporučeními Rady pro finanční stabilitu. Avšak vnitrostátní zásady a podmínky, za kterých spotřebitelé mohou úvěr splatit, a podmínky, za jakých se může předčasné splacení uskutečnit, se výrazně liší. I přes různorodost finančních mechanismů hypoték a širší dostupných produktů je na úrovni [Evropské] [u]nie nezbytné stanovit určité standardy předčasného splacení úvěru, aby bylo zajištěno, že spotřebitelé mají možnost splnit své závazky dříve, než je uvedeno ve smlouvě o úvěru, a aby mohli snáze porovnávat nabídky s cílem nalézt nejlepší produkty s ohledem na své potřeby. Členské státy by proto měly právními předpisy nebo jinými prostředky, jako jsou smluvní ustanovení, zajistit, aby spotřebitelé měli právo na předčasné splacení. Členské státy by však měly mít možnost definovat podmínky pro výkon tohoto práva. Tyto podmínky mohou obsahovat [zejména] časová omezení výkonu práva, rozdílné zacházení v závislosti na druhu výpůjční úrokové sazby nebo omezení s ohledem na okolnosti, za kterých může být právo uplatněno. Výkon práva na předčasné splacení v době, po kterou je dohodnuta pevná výpůjční úroková sazba, může být podmíněn existencí oprávněného zájmu spotřebitele, který stanoví členský stát. [...] V podmínkách členských států může být stanoveno, že věřitel má nárok na spravedlivé a objektivně odůvodněné odškodnění za případné náklady přímo spojené s předčasným splacením úvěru. Pokud členské státy stanoví, že věřitel nárok na odškodnění má, mělo by jít o spravedlivé a objektivně odůvodněné odškodnění za případné náklady přímo spojené s předčasným splacením úvěru v souladu s vnitrostátními pravidly pro odškodnění. Odškodnění by nemělo převýšit finanční ztrátu věřitele.“

- 6 Článek 1 této směrnice, nadepsaný „Předmět“, stanoví:

„Tato směrnice stanoví společný rámec pro některé aspekty právních a správních předpisů členských států týkající se smluv o spotřebitelském úvěru zajištěném zástavním právem nebo jinak se týkající nemovitosti určené k bydlení, včetně povinnosti provést před poskytnutím úvěru posouzení úvěruschopnosti, jakožto základ pro to, aby byly v členských státech vytvořeny účinné standardy pro poskytování úvěrů na nemovitosti určené k bydlení, a dále pro některé obezřetnostní a dohledové požadavky, včetně požadavků souvisejících s usazováním zprostředkovatelů úvěru, jmenovaných zástupců a neúvěrových institucí a s dohledem nad nimi.“

- 7 Článek 4 uvedené směrnice, nadepsaný „Definice“, zní:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

[...]

13) „celkovými náklady úvěru pro spotřebitele“ celkové náklady úvěru pro spotřebitele ve smyslu čl. 3 písm. g) směrnice [2008/48], včetně nákladů na ocenění nemovitosti, je-li pro získání úvěru nezbytné, avšak bez evidenčních poplatků za převod vlastnictví nemovitosti. Vyloučeny jsou veškeré částky splatné spotřebitelem v důsledku neplnění závazků stanovených ve smlouvě o úvěru;

[...]“

8 Článek 14 směrnice 2014/17, nadepsaný „Předsmluvní informace“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby věřitel a tam, kde je to relevantní, zprostředkovatel úvěru nebo jmenovaný zástupce spotřebiteli poskytl individuální informace potřebné k porovnání úvěrů, které jsou na trhu k dispozici, k posouzení jejich důsledků a k učinění informovaného rozhodnutí, zda smlouvu o úvěru uzavře,

a) bez zbytečného odkladu poté, co spotřebitel poskytl nezbytné informace o svých potřebách, finanční situaci a preferencích v souladu s článkem 20, a

b) v dostatečném předstihu předtím, než je spotřebitel smlouvou o úvěru nebo nabídkou vázán.

2. Individuální informace uvedené v odstavci 1 se poskytují na papíře nebo na jiném trvalém nosiči prostřednictvím [evropského standardizovaného informačního přehledu (ESIP)] obsaženého v příloze II.

[...]“

9 Článek 25 této směrnice, nadepsaný „Předčasné splacení“, stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby měl spotřebitel právo zcela nebo zčásti splnit své závazky ze smlouvy o úvěru před jejím vypršením. V těchto případech má spotřebitel nárok na snížení celkových nákladů úvěru pro spotřebitele, jež sestává z úroku a nákladů za zbývající dobu trvání smlouvy.

2. Členské státy mohou stanovit, že výkon práva uvedeného v odstavci 1 podléhá určitým podmínkám. Tyto podmínky mohou obsahovat [zejména] časová omezení spojená s uplatněním tohoto práva, rozdílné zacházení v závislosti na druhu výpůjční úrokové sazby či na okamžiku, kdy spotřebitel toto právo uplatní, nebo omezení s ohledem na okolnosti, za kterých může být právo uplatněno.

3. Členské státy mohou stanovit, že věřitel má v odůvodněných případech nárok na spravedlivé a objektivní odškodnění za případné náklady přímo spojené s předčasným splacením úvěru, avšak nesmí uložit spotřebiteli sankci. Odškodnění v této souvislosti nesmí převýšit finanční ztrátu věřitele. S výhradou uvedených podmínek mohou členské státy stanovit, že odškodnění nesmí přesáhnout určitou výši nebo že je povoleno pouze po určitou dobu.

4. Chce-li spotřebitel své závazky ze smlouvy o úvěru splnit před jejím vypršením, poskytne mu věřitel na papíře nebo na jiném trvalém nosiči neprodleně po obdržení žádosti informace nezbytné ke zvážení této možnosti. Tyto informace musí přinejmenším obsahovat vyčíslení toho, jaké důsledky bude pro spotřebitele mít splnění závazků před vypršením smlouvy o úvěru, a zřetelně uvést veškeré použité předpoklady. Veškeré použité předpoklady musí být přiměřené a zdůvodnitelné.

5. Pokud k předčasnému splacení dojde v době, po kterou je dohodnuta pevná výpůjční úroková sazba, může členský stát uplatnění práva uvedeného v odstavci 1 podmínit existencí oprávněného zájmu spotřebitele.“

Polské právo

- 10 Článek 29 zákona o hypotečním úvěru a o dohledu nad zprostředkovateli a obchodními zástupci v oblasti hypotečních úvěrů (ustawa o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami), ze dne 23. března 2017 (*Dz. U. z roku 2017*, číslo 819), v odst. 1 bodě 1 stanoví:

„Smlouva o hypotečním úvěru stanoví údaje [...] a [...] poplatky a další náklady spojené s poskytnutím hypotečního úvěru, včetně nákladů na posouzení žádosti o úvěr, přípravu a uzavření smlouvy o hypotečním úvěru, jakož i podmínky, za kterých mohou být změněny“.

- 11 V článku 39 odst. 1 tohoto zákona se uvádí:

„V případě úplného splacení hypotečního úvěru před datem stanoveným ve smlouvě o hypotečním úvěru se celkové náklady hypotečního úvěru sníží o úroky a další náklady hypotečního úvěru za období odpovídající zbývajícím době platnosti smlouvy, a to i v případě, že spotřebiteli vznikly před tímto splacením.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 12 Dne 15. září 2017 uzavřela QI s právním předchůdcem společnosti Santander Bank Polska smlouvu o hypotečním úvěru ve výši 106 600 polských zlotých (PLN) (přibližně 24 600 eur).
- 13 Tento úvěr byl poskytnut na dobu 360 měsíců a byl uvolněn dne 26. září 2017. Smlouva stanovila poplatek za poskytnutí uvedeného úvěru splatný při uzavření této smlouvy, který činil 2,50 % z částky úvěru, tedy 2 600 PLN (přibližně 600 eur), a tvořil součást celkových nákladů hypotečního úvěru.
- 14 Dne 4. dubna 2019, tedy 19 měsíců po podpisu této smlouvy, QI tento úvěr splatila v plné výši. Měla tedy za to, že Santander Bank Polska jí musí vrátit poplatek za poskytnutí uvedeného úvěru ve výši 2 462,78 PLN (přibližně 570 eur), který odpovídá zbývajícím době trvání úvěru, tj. 341 měsícům.
- 15 QI proto podala k Santander Bank Polska stížnost. Dopisem ze dne 20. července 2020 Santander Bank Polska tuto stížnost zamítla a odmítla dotčený poplatek vrátit.
- 16 QI se obrátila na Okresní soud pro obvod Varšava-Wola ve Varšavě (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie, Polsko), který je předkládajícím soudem. Před uvedeným soudem Santander Bank Polska tvrdí, že poplatek za poskytnutí hypotečního úvěru spočíval v jednorázové platbě, a tudíž se na tento poplatek nevztahuje povinnost ho vrátit ve výši úměrné zbývajícím době trvání smlouvy o úvěru. Santander Bank Polska se domnívá, že pokud má být tento poplatek částečně vrácen, vratka by neměla být úměrná poměru mezi dobou, na kterou se vztahuje předčasné splacení, a původně sjednanou dobou splácení, ale měla by být úměrná prospěchu, který věřitel očekával od využití finančních prostředků spotřebitelem.

- 17 Předkládající soud si klade otázku, zda je třeba mít zejména s ohledem na judikaturu Soudního dvora týkající se čl. 16 odst. 1 směrnice 2008/48 za to, že se nárok spotřebitele na snížení celkových nákladů úvěru v případě předčasného splacení hypotečního úvěru, uvedený v čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17, vztahuje rovněž na poplatek za poskytnutí dotčeného úvěru.
- 18 Uvedený soud se dále táže na metodu výpočtu, která má být použita pro určení rozsahu snížení celkových nákladů tohoto úvěru. Poznnamenává, že ani výše uvedené směrnice, ani judikatura Soudního dvora jasně neuvádějí způsob, jakým má být výše tohoto snížení vypočtena. Nicméně s ohledem zejména na skutečnost, že čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 odkazuje na „zbývající dobu trvání smlouvy“, je podle jeho názoru třeba přiznat vratku, která bude odpovídat poměru mezi dobou, během níž smlouva o hypotečním úvěru nebude plněna z důvodu předčasného splacení úvěru, a původně dohodnutou dobou, po kterou měla tato smlouva trvat.
- 19 Za těchto podmínek se Okresní soud pro obvod Varšava-Wola ve Varšavě (Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Musí být čl. 25 odst. 1 směrnice [2014/17] vykládán stejně jako čl. 16 odst. 1 směrnice [2008/48], tj. musí být toto ustanovení vykládáno v tom smyslu, že nárok spotřebitele na snížení celkových nákladů hypotečního úvěru v případě předčasného splacení hypotečního úvěru zahrnuje všechny náklady, které nese spotřebitel, včetně poplatku za poskytnutí úvěru?
- 2) Musí být povinnost podle čl. 25 odst. 1 směrnice [2014/17] snížit celkové náklady hypotečního úvěru v případě předčasného splacení hypotečního úvěru vykládána v tom smyslu, že celkové náklady hypotečního úvěru musí být sníženy úměrně poměru délky období mezi dnem předčasného splacení úvěru a dnem původně sjednaným jako den splacení k délce původně sjednaného období mezi dnem poskytnutí úvěru a dnem jeho úplného splacení, anebo musí být snížení celkových nákladů hypotečního úvěru úměrné ztrátě očekávaného zisku věřitele, tj. poměru úroků zbývajících k úhradě po předčasném splacení úvěru (splatných za období ode dne následujícího po dni skutečného úplného splacení do dne původně sjednaného úplného splacení) k úrokům splatným za celou původně sjednanou dobu trvání úvěrové smlouvy (ode dne poskytnutí úvěru do dne sjednaného úplného splacení úvěru)?“

Řízení před Soudním dvorem

- 20 Rozhodnutím ze dne 24. března 2022 přerušil předseda Soudního dvora toto řízení až do vydání konečného rozhodnutí ve věci UniCredit Bank Austria (C-555/21).
- 21 Rozhodnutím ze dne 10. února 2023 byl rozsudek ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria (C-555/21, EU:C:2023:78), oznámen předkládajícímu soudu, který byl vyzván, aby Soudnímu dvoru sdělil, zda s ohledem na něj trvá na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.
- 22 V dopise ze dne 13. března 2023, došlém kanceláři Soudního dvora dne 22. března 2023, předkládající soud uvedl, že na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce trvá.

K předběžným otázkám

K první otázce

- 23 Pokud jde o čl. 16 odst. 1 směrnice 2008/48, Soudní dvůr rozhodl, že toto ustanovení musí být vykládáno v tom smyslu, že nárok spotřebitele na snížení celkových nákladů úvěru v případě předčasného splacení spotřebitelského úvěru, na který se vztahuje tato směrnice, zahrnuje všechny náklady, které nese spotřebitel (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. září 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, bod 36).
- 24 Naproti tomu v rozsudku ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria (C-555/21, EU:C:2023:78, body 27, 28 a 31), Soudní dvůr konstatoval, zejména s ohledem na zvláštnosti smluv o úvěru na nemovitosti určené k bydlení a bez ohledu na téměř totožné znění článku 16 odst. 1 směrnice 2008/48 s článkem 25 odst. 1 směrnice 2014/17, že nárok na snížení celkových nákladů úvěru uvedený v tomto posledním ustanovení se nevztahuje na poplatky, které je spotřebitel bez ohledu na dobu platnosti smlouvy povinen zaplatit věřiteli nebo třetím osobám za plnění, jež v okamžiku předčasného splacení již byla v plném rozsahu poskytnuta.
- 25 V projednávané věci se předkládající soud v kontextu smlouvy o hypotečním úvěru upravené ve směrnici 2014/17 táže, zda je třeba mít za to, že takový poplatek vybíraný při uzavření takové smlouvy, jako je poplatek dotčený ve věci v původním řízení, spadá do poslední uvedené kategorie poplatků.
- 26 V tomto ohledu předkládající soud připomíná, že podle rozsudku ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria (C-555/21, EU:C:2023:78, body 34 a 35), je věřitel povinen prokázat, zda se jedná o opakované platby, či nikoli. Ve věci v původním řízení však Santander Bank Polska nepředložila rozčlenění nákladů hypotečního úvěru, které by uvádělo, zda poplatky dotčené ve věci v původním řízení jsou objektivně závislé na době trvání úvěrové smlouvy. Vzhledem k tomu, že v případě, že takové informace chybí, je třeba předpokládat, že se jedná o opakované platby, ptá se uvedený soud, jak má postupovat, aby určil, zda se na tyto náklady vztahuje nárok na snížení celkových nákladů hypotečního úvěru uvedený v čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17.
- 27 Za těchto podmínek je třeba mít za to, že podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 vykládán v tom smyslu, že v případě, že věřitel neposkytne informace umožňující vnitrostátnímu soudu ověřit, zda poplatek vybíraný při uzavření smlouvy o hypotečním úvěru spadá do kategorie poplatků, které jsou nezávislé na době trvání této smlouvy, musí mít uvedený soud za to, že se na takový poplatek vztahuje nárok na snížení celkových nákladů úvěru uvedený v tomto ustanovení.
- 28 Zprv je třeba zdůraznit, že unijní normotvůrce použil širokou definici pojmu „celkové náklady úvěru pro spotřebitele“, pod nějž mohou poplatky spadat (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria, C-555/21, EU:C:2023:78, bod 23).
- 29 Z článku 4 bodu 13 směrnice 2014/17 ve spojení s čl. 3 písm. g) směrnice 2008/48 totiž vyplývá, že pojem „celkové náklady úvěru pro spotřebitele“ ve smyslu prvního z těchto ustanovení zahrnuje veškeré náklady, které musí spotřebitel zaplatit ve vztahu ke smlouvě o úvěru a jež jsou věřiteli známy, včetně provizí. Jak potvrzuje bod 50 odůvodnění směrnice 2014/17, jsou z nich výslovně vyloučeny pouze notářské poplatky, registrační poplatky související s převodem vlastnického práva k nemovitosti, jako jsou náklady na zápis do katastru nemovitostí a poplatky související se

tímto převodem, jakož i poplatky, které spotřebiteli vzniknou v důsledku neplnění závazků stanovených ve smlouvě o úvěru (rozsudek ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria, C-555/21, EU:C:2023:78, bod 24).

- 30 Jak bylo uvedeno v bodě 24 tohoto rozsudku, Soudní dvůr nicméně upřesnil, přičemž vycházel zejména ze zvláštností smluv o úvěru na nemovitosti určené k bydlení, že nárok na snížení celkových nákladů úvěru uvedený v čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 se nevztahuje na náklady, které je spotřebitel bez ohledu na dobu trvání smlouvy povinen zaplatit věřiteli nebo třetím osobám za plnění, jež v okamžiku předčasného splacení již byla v plném rozsahu poskytnuta.
- 31 Zadruhé je třeba uvést, že podle článku 1 směrnice 2014/17 vykládaného ve světle bodu 15 jejího odůvodnění tato směrnice stanoví společný rámec pro některé aspekty právních a správních předpisů členských států týkajících se smluv o spotřebitelském úvěru zajištěném zástavním právem nebo jinak se týkajícím nemovitostí určených k bydlení, s cílem zajistit spotřebitelům vysokou úroveň ochrany (rozsudek ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria, C-555/21, EU:C:2023:78, bod 29 a citovaná judikatura).
- 32 Výklad čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 podaný Soudním dvorem v rozsudku ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria (C-555/21, EU:C:2023:78), přitom nezavazuje spotřebitele této ochrany.
- 33 Za účelem zajištění této ochrany totiž přísluší vnitrostátním soudům dbát na to, aby poplatky, které jsou spotřebiteli uloženy nezávisle na době platnosti úvěrové smlouvy, objektivně nebyly odměnou věřitele za dočasné použití kapitálu, jež je předmětem této smlouvy, nebo za plnění, která by v okamžiku předčasného splacení teprve měla být spotřebiteli poskytnuta (rozsudek ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria, C-555/21, EU:C:2023:78, bod 38).
- 34 Vnitrostátní soud tedy nemůže pouze na základě skutečnosti, že spotřebitel při uzavření smlouvy o hypotečním úvěru zaplatil určité náklady jednorázově, předpokládat, že tyto náklady spadají pod náklady, které jsou nezávislé na době trvání smlouvy, a které tedy nemohou vést ke snížení celkových nákladů úvěru ve smyslu čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17.
- 35 Zatřetí je třeba poznamenat, že věřitel a případně zprostředkovatel úvěru nebo jím jmenovaný zástupce je podle čl. 14 odst. 1 a 2 směrnice 2014/17 povinen poskytnout spotřebiteli před smluvní informace o rozčlenění poplatků, které má spotřebitel zaplatit, v závislosti na tom, zda se jedná o opakované poplatky, či nikoli, a to prostřednictvím ESIP. Je tedy na věřiteli, aby určil, zda se bude jednat o opakované platby, či nikoli (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 9. února 2023, UniCredit Bank Austria, C-555/21, EU:C:2023:78, body 34 a 38).
- 36 V projednávané věci přitom z vysvětlení poskytnutých předkládajícím soudem vyplývá, že Santander Bank Polska nepředložila rozčlenění nákladů hypotečního úvěru, o který se jedná ve věci v původním řízení, jež by tomuto soudu umožnilo určit, zda jsou náklady dotčené ve věci v původním řízení objektivně závislé na době trvání smlouvy, nebo zda jsou tyto náklady na této době nezávislé.
- 37 Aby bylo zaručeno, že spotřebitel nebude za takové neposkytnutí informací sankcionován, je třeba mít za to, že v takové situaci je vnitrostátní soud povinen konstatovat, že dotčené náklady nejsou nezávislé na době trvání smlouvy, a vztahuje se na ně tudíž nárok na snížení celkových nákladů úvěru uvedený v čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17.

- 38 Z toho vyplývá, že pokud věřitel neposkytl informace nezbytné k tomu, aby vnitrostátní soud mohl ověřit, že dotčené náklady nepředstavují odměnu věřitele za dočasné použití kapitálu, jež je předmětem smlouvy o hypotečním úvěru, nebo odměnu za plnění, které v okamžiku předčasného splacení nebylo v plném rozsahu poskytnuto, musí uvedený soud v zájmu zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele konstatovat, že se jedná o náklady závislé na době trvání této smlouvy, na které se vztahuje nárok na snížení uvedený v čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17, i když byly tyto náklady zaplacený jednorázově při uzavření uvedené smlouvy.
- 39 S ohledem na výše uvedené důvody je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, že věřitel neposkytne informace umožňující vnitrostátnímu soudu ověřit, zda poplatek vybíraný při uzavření smlouvy o hypotečním úvěru spadá do kategorie poplatků, které jsou nezávislé na době trvání této smlouvy, musí mít uvedený soud za to, že se na takový poplatek vztahuje nárok na snížení celkových nákladů úvěru uvedený v tomto ustanovení.

K druhé otázce

- 40 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 vykládán v tom smyslu, že z něj vyplývá konkrétní metoda výpočtu umožňující určit rozsah snížení celkových nákladů úvěru, které je uvedeno v tomto ustanovení.
- 41 V tomto ohledu je třeba zaprvé konstatovat, že obecně ze znění článku 25 směrnice 2014/17 ani konkrétně z odstavce 1 tohoto článku nevyplývá nic, co by naznačovalo, že unijní normotvůrce měl v úmyslu stanovit konkrétní metodu výpočtu umožňující určit rozsah snížení celkových nákladů hypotečního úvěru, které je uvedeno v čl. 25 odst. 1 této směrnice.
- 42 Toto ustanovení pouze stanoví, že členské státy zajistí, aby měl spotřebitel právo zcela nebo zčásti splnit své závazky ze smlouvy o úvěru před jejím vypršením. Kromě toho uvedené ustanovení uvádí, že v případě předčasného splacení má spotřebitel nárok na snížení celkových nákladů úvěru, jež sestává z úroku a nákladů za zbývající dobu trvání smlouvy.
- 43 Ze zmínky o „zbývající době trvání smlouvy“ přitom nelze vyvodit, že by rozsah snížení celkových nákladů úvěru měl být za všech okolností určen na základě metody spočívající ve vrácení částky úměrné poměru mezi dobou, po kterou nebude smlouva o hypotečním úvěru plněna z důvodu předčasného splacení, a dobou plnění této smlouvy, jak byla původně dohodnuta.
- 44 Jak totiž v podstatě uvedl generální advokát v bodě 33 svého stanoviska, zmínky o zbývající době trvání smlouvy má za cíl pouze vymezit z časového hlediska nákladové položky, na které se snížení celkových nákladů úvěru vztahuje.
- 45 Konkrétní metodu výpočtu za účelem určení rozsahu snížení celkových nákladů úvěru podle čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 nelze vyvodit ani z čl. 25 odst. 2 až 5 této směrnice, jelikož poslední uvedené odstavce nestanoví žádné kritérium pro výpočet tohoto snížení.
- 46 V tomto ohledu je třeba uvést, že zatímco čl. 25 odst. 2 a 5 směrnice 2014/17 upřesňují způsob, jakým mohou členské státy vymezit výkon práva na předčasné splacení, čl. 25 odst. 3 této směrnice stanoví možnost těchto států stanovit v případě předčasného splacení hypotečního úvěru právo věřitele na odškodnění. Pokud jde o čl. 25 odst. 4 uvedené směrnice, ten upřesňuje informace, které musí věřitel poskytnout spotřebiteli ke zvážení možnosti předčasného splacení úvěru.

- 47 Tento výklad článku 25 směrnice 2014/17 je potvrzen bodem 66 odůvodnění této směrnice, který členským státům přiznává široký prostor pro uvážení, pokud jde o způsob, jakým zajišťují právo na předčasné splacení hypotečního úvěru.
- 48 Z tohoto bodu odůvodnění konkrétně vyplývá, že i když unijní normotvůrce považoval za vhodné v situaci, kdy se zásady a podmínky, za kterých spotřebitelé mohou úvěr splatit, v jednotlivých členských státech výrazně liší, stanovit na unijní úrovni určité standardy předčasného splacení hypotečního úvěru, zejména podmínky, za jakých se může předčasné splacení uskutečnit, měl nicméně za to, že tyto státy musí mít možnost definovat podmínky pro výkon práva na takové splacení. Uvedený bod odůvodnění v tomto ohledu uvádí, že tyto podmínky mohou obsahovat časová omezení výkonu práva, rozdílné zacházení v závislosti na druhu výpůjční úrokové sazby nebo omezení s ohledem na okolnosti, za kterých může být uvedené právo uplatněno.
- 49 Je pravda, že metoda výpočtu snížení celkových nákladů úvěru v případě předčasného splacení není zmíněna mezi oblastmi spadajícími do pravomoci členských států, které jsou výslovně uvedeny v bodě 66 odůvodnění směrnice 2014/17. Je však třeba konstatovat, jak činí generální advokát v bodě 43 svého stanoviska, že metoda výpočtu rozsahu snížení mezi tyto oblasti patří, neboť jak vyplývá ze znění mnoha jazykových verzí, výčet těchto oblastí v tomto bodě odůvodnění je pouze demonstrativní.
- 50 Zadruhé je třeba uvést, že i když čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 nestanoví konkrétní metodu výpočtu pro určení rozsahu snížení celkových nákladů hypotečního úvěru, které je v tomto ustanovení uvedeno, nic to nemění na tom, že použitá metoda musí být způsobilá zaručit dosažení cíle této směrnice, který vyplývá z jejího bodu 15 odůvodnění a je připomenut v bodě 31 tohoto rozsudku, a sice zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitele v oblasti úvěrových smluv na nemovitosti.
- 51 V projednávané věci – podle informací, které má Soudní dvůr k dispozici – polské právní předpisy neobsahují žádné ustanovení týkající se tohoto výpočtu, ani smlouva o hypotečním úvěru dotčená ve věci v původním řízení neuvádí způsob, jakým má být vypočten rozsah snížení celkových nákladů úvěru.
- 52 V takové situaci přísluší vnitrostátnímu soudu, aby rozhodl o vhodné metodě pro určení rozsahu snížení celkových nákladů hypotečního úvěru, které je uvedeno v čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17, pokud bude tato metoda způsobilá zajistit dosažení cíle této směrnice, kterým je zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitelů.
- 53 S ohledem na výše uvedené důvody je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že čl. 25 odst. 1 směrnice 2014/17 musí být vykládán v tom smyslu, že z něj nevyplývá žádná konkrétní metoda výpočtu umožňující určit rozsah snížení celkových nákladů úvěru, které je uvedeno v tomto ustanovení.

K nákladům řízení

- 54 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 25 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/17/EU ze dne 4. února 2014 o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010

musí být vykládán v tom smyslu, že

v případě, že věřitel neposkytne informace umožňující vnitrostátnímu soudu ověřit, zda poplatek vybíraný při uzavření smlouvy o hypotečním úvěru spadá do kategorie poplatků, které jsou nezávislé na době trvání této smlouvy, musí mít uvedený soud za to, že se na takový poplatek vztahuje nárok na snížení celkových nákladů úvěru uvedený v tomto ustanovení.

- 2) Článek 25 odst. 1 směrnice 2014/17

musí být vykládán v tom smyslu, že

z něj nevyplývá žádná konkrétní metoda výpočtu umožňující určit rozsah snížení celkových nákladů úvěru, které je uvedeno v tomto ustanovení.

Podpisy